

KOMMUNENS HØRINGSUTTALELSE PÅ BAKGRUNN AV FORESLÅTTE TILTAK:

Utvalget har kartlagt i hvilken grad utviklingshemmedes situasjon i dag er i tråd med menneskerettslige forpliktelser og grunnleggende rettigheter. Utviklingshemmedes grunnleggende rettigheter er i hovedsak konkretisert og utdypet i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Se vedlegg 1

Utvalget foreslår åtte løft som er nødvendige for at utviklingshemmede skal få oppfylt sine menneskerettigheter på lik linje med andre. Hvert av de åtte løftene inneholder flere anbefalte tiltak som sammen skal bidra til bedring. Utvalgets gjennomgang og forslag viser at det er nødvendig og realistisk å endre situasjonen for personer med utviklingshemming, slik at de kan delta i samfunnet på lik linje med andre. De fleste av utvalgets forslag kan løses innenfor eksisterende kostnadsrammer. Utvalget har innhentet kostnadsberegninger knyttet til tiltak som forventes å kreve ekstra ressursinnsats.

De åtte løftene er kategorisert på følgende vis med kortversjon av kommunens vurdering under hvert løft;

- Løft 1 Selvbestemmelse og rettssikkerhet
 - *Det synes unødvendig å opprette en egen ordning for utviklingshemmede med beslutningsstøtte. Vergemålsloven bør heller omarbeides slik at den er i tråd med CRPD. Videre bør det utarbeides en omfattende veileder til loven til hjelp for verger der prinsippene innarbeides. Dersom beslutningsstøtte er ment som en særordning for utviklingshemmede, vil dette vil være diskriminerende for andre som kan ha samme behov, som personer med utviklingsforstyrrelser og psykiske lidelser.*
 - *Utvalgets flertall mener vilkårene for å frata en persons rettslige handleevne ikke skal basere seg på diagnose, men på manglende beslutningsevne. Diagnose er i seg selv ikke nok til å få oppnevnt verge eller fratras rettslig handleevne, man må i tillegg ikke kunne ivareta sine interesser. Beslutningskompetanse kan i mange tilfeller være vanskelig å forholde seg til, da beslutningskompetansen kan variere ut fra sykdomsbildet. Dette er vanlig ved psykiske lidelser (som mange utviklingshemmede har som tilleggs diagnose) hvor beslutningskompetansen kan variere fra dag til dag eller uke til uke. Larvik kommune registrerer at utvalget ikke nevner noe om dem som er beslutningskompetente og selv ber om å bli fratatt sin rettslige handleevne, hvorvidt de fortsatt skal kunne ha mulighet til det.*
 - *Utvalgets flertall mener at adgangen til bruk av omsorgstvang for å ivareta brukers liv, helse eller grunnleggende behov, bør baseres på en vurdering av brukers beslutningskompetanse i den konkrete situasjonen. Beslutningskompetansen skal også i dag vurderes, men er ikke avgjørende for kommunens vedtak om bruk av tvang og makt. I de fleste tilfeller er ikke bruker beslutningskompetent opp mot tvangsbruken. Det finnes imidlertid unntak der hvor tvang brukes allmennpreventivt opp mot straffeloven, hvor vi eksempelvis fotfølger brukere for å hindre at de begår overgrep mot barn/mindreårige, eller hindrer sårbare personer å utsette seg for seksuelle overgrep, omfattende nettmobbing eller økonomisk utnyttelse. Disse brukerne vil ofte bli vurdert til å være beslutningskompetente. Konsekvensen vil være at vi ikke lenger kan aktivt forhindre at disse personene begår kriminelle handlinger som potensielt har stort skadepotensiale på andre. Eller at vi må se på at sårbare personer blir utnyttet og kanskje pådrar seg psykiske lidelser som følge av dette. Larvik er på bakgrunn av dette skeptiske til utvalgets forslag til bruk av omsorgstvang basert på beslutningskompetanse.*
 - *Utvalget anbefaler at dagens regelverk erstattes av generelle bestemmelser om tvang i omsorgstjenesten. Larvik kommune mener det i enkelte tilfeller er utfordrende at regelverket kun omfatter utviklingshemmede. Et regelverk som omfatter alle grupper, og som har andre inngangskriterier enn utviklingshemming (som for øvrig var foreslått i dagens tvangskapittel i helse- og omsorgstjenesteloven) vil sørge for at lovverket kommer i tråd med CRPD, samtidig som det vil være mulig å gripe inn overfor*

personer som har andre typer diagnoser med en atferd som gjør det nødvendig å bruke tvang for å forebygge skade hos tjenestemottakere, tjenesteytere og andre.

- Løft 2 Inkluderende og likeverdig opplæring
 - *Utvalget foreslår at opplæringsloven endres slik at undervisningen av elever med utviklingshemming ikke lenger kan gjennomføres av personer uten undervisningskompetanse. Larvik kommune viser til at i henhold til opplæringsloven har elever rett og plikt til grunnskoleopplæring. Opplæringen skal være tilpasset den enkelte elevs behov og forutsetninger. Kompetansekrav til undervisningspersonale gjelder all undervisning i grunnskolen. Elevgruppen med ulike utviklingshemmings utfordringer er sammensatt og skal ha tilpasset opplæring. Det er skoleeiers plikt å ha et pedagogisk opplegg som er forsvarlig.*
 - *Utvalget foreslår at det utvikles standarder for læringsmål og -planer for elever som mottar spesialundervisning og systemer for kartlegging av utbytte. Kommunens praksis er at alle elever hvor det er vurdert av sakkyndige at eleven ikke har utbytte av den ordinære undervisningen skal ha vedtak om spesialundervisning. All undervisning som avviker fra den ordinære undervisning skal følges opp med enkeltvedtak og dokumenteres i en Individuell opplæringsplan(IOP). I den individuelle opplæringsplanen skal det settes mål og det skal en gang pr år vurderes og rapporteres i forhold til læringsutbytte. Det brukes i dag ulike kartleggingsverktøy for alle elever i grunnskolen. Om elever ikke skal delta på Nasjonale prøver så skal det gjøres særskilt vedtak om det.*
 - *Utvalget vil fastsette forskrift om universell utforming av eksisterende skolebygg. Larvik kommune praktiserer foreskriften fullt ut i nye skolebygg og brukes også for å legge til rette for elever i eldre skolebygg.*
 - *Utvalget vil at PP-tjenesten i kommunene skal få tydeligere ansvar for å veilede skolene om tilpasset opplæring. Det bør også stilles tydeligere krav til innholdet i de sakkyndige erklæringene om spesialundervisning. Larvik Kommunens vurdering er at PPT har krav etter loven på å kartlegge og gi sakkyndige vurderinger som sikrer alle barn og med det selvsagt barn med utviklingshemming et riktig undervisningsopplegg.*
 - *Et flertall i utvalget foreslår at det etableres en godkjenningsordning for spesialskoler og -klasser. Larvik kommune mener det må være feil at dette skal av sted komme egne godkjenningsordninger. Alle barn skal i grunnskolen ha like rettigheter. Med det som bakgrunn må en vanlig godkjenning være riktig.*
 - *Et mindretall i utvalget foreslår å utvikle alle spesialskoler og -klasser. Kommunens vurdering er at det aller beste vil være en full integrering av alle elever i grunnskolen. Det er ikke ønskelig å lage nye spesialskoler. Likevel erfarer Larvik kommune at enkelte barn må skjermes for å få til en god undervisningssituasjon. Dette bør være mulig i en ordinær skole og med det er det mulig at mye av skoledagen kan være i et større fellesskap. Det er svært viktig med god kompetanse og et godt tilrettelagt undervisningsopplegg for alle barn. Samarbeid på tvers av profesjoner i en kommune er avgjørende for å gi et godt tilrettelagt opplegg for barn i grunnskolealder med utfordringer.*
- Løft 3 Arbeid for alle

- *Det er gjort et grundig forarbeid i NOUen når det gjelder situasjonen for utviklingshemmede og arbeid. Utvalget peker på Navs rolle i dette, hvilken de har og hvilken de burde ha. Samtidig ser på dagens praksis i forhold til VTAS i skjermet virksomhet og VTAO i ordinær virksomhet. De peker på svakheter i dagens praksis med forholdsvis lav bruk av VTAO og liten gjennomstrømming i de ordinære VTA S plassene i skjermet sektor. Antall mennesker som trenger spesielt tilrettelagte arbeidsplasser er betydelig. For mennesker med utviklingshemming kan utfordringene være svært store og mulighetene i forhold til å få ordinært arbeid med ordinær lønn er begrenset. Dette vises ved at det kun var registrert 59 personer med utviklingshemming som deltok i arbeidslivet på ordinære vilkår.*

Det foreslås her at et forvaltningsnivå får ansvar for å skaffe arbeid i en eller annen form til alle unge med en utviklingshemming som tilstås ung ufør fra NAV.

Kommunens ansvar for å sørge for tilrettelagt arbeid for målgruppen vil innebære en plikt til å tilby en tilrettelagt arbeidsplass med tilstrekkelig oppfølging og støtte til den enkelte i arbeidssituasjonen (sitat NOU 2016:17)

Arbeid bør defineres som produksjon av varer og tjenester, og arbeidsplassen kan være i ordinært arbeidsliv, eller i arbeidsrettede tiltak i ordinær eller skjermet virksomhet. (sitat NOU 2016:17)

Modell skissert i NOUen;

Modell	Ansvar for antall plasser i VTA	Ansvar for tildeling av plasser i VTA	Ansvar for finansiering av plasser i VTA
Dagens modell	Staten fastsetter antall plasser gjennom årlig bevilgning i statsbudsjettet	Stat	Staten finansierer ca. 80 % og kommunen medfinansierer ca. 20 % av tiltaksplassen.
Forsøk 1: Kommune/stat samarbeid	Kommune	Kommune	Kommune 50 % og statlig tilskudd tilsvarende ca. 50 % (tak for statlig tilskudd f.eks. 120 000 kr/plass)
Forsøk 2: Kommunalt VTA	Kommune	Kommune	Kommune (100 %)
Forsøk 3: Statlig VTA	Stat	Stat	Stat (100 %)

*Larvik kommune støtter at en forvaltning bør ha ansvar for arbeidstilbudet. **Flere tradisjonelle kommunale dag/ aktivitetssentra har lagt om sin drift til produksjon av varer og tjenester (bl annet Larvik kommune og Tysvær kommune).** Enten må de gjøres om til VTAS plasser med endrede rammer eller så bør rammene for eksisterende VTAS endres og utvides. Med en endring i lovverket som gjør at mennesker med utviklingshemming får rett til arbeid betyr dette et betydelig løft for personer med denne diagnosen. (uansett funksjonsnivå)*

Det støttes også at flere burde vært i ordinært arbeid, men dette vil alltid avhenge av konjunkturer og er en sårbar målsetting.

Dagens modell todelingen av ansvar (Stat og kommune) er uansett uheldig og lager unødige gråsoner.

- Det er derfor bare forsøk 1, 2 og 3 som kan være aktuelle. I forhold til forsøk 1. blir det ett spørsmål om Staten skal være med på å bestemme antall plasser i VTA. For da blir det i så fall noe av samme problematikken som eksisterer i dagens ordning. **Dersom kommunen kan bestemme antall plasser er forsøk 1 aktuell. Statlig medfinansiering kan medføre at dette blir en type øremerkede midler-noe som er en fordel.**
- **Forsøk 2 er også svært aktuell da de fleste mennesker med utviklingshemming også mottar andre kommunale tjenester og helheten må tas med. Muligheten for å fange opp alle øker også med et ansvarsnivå. Dette gjør også gjennomføring av Løft 7 25.2.1 enklere å gjennomføre. (Kommunal plikt til koordinering av velferdstjenester)**
- Forsøk 3 er vel den som er mest uegnet da dette fort blir en begrensning av antall plasser og dermed et fortsatt underdimensjonert tilbud.

Forskriftene bør endres slik at flere mennesker med utviklingshemming får en arbeidsevnevurdering slik at det blir lettere å gi de et tilpasset arbeidstilbud.

*Det støttes at det er et krav at **arbeidsplassen skal være lokalisert annet sted enn i boligen.***

· Løft 4 God helse og omsorg

- **BARN**
- *Utvalget mener det tas for lite hensyn til barns rett til å vokse opp med familien og at det ikke er et reelt valg mellom avlastning i hjemmet (bpa) og i avlastningsbolig. Larvik kommune erfarer at det er svært fordyrende for kommunen å drive avlastning i hjem. I tillegg har man erfaring med høy turnover i slike tiltak, mest sannsynlig fordi ansatte arbeider alene i hjemmet, og ikke har tilhørighet til kollegaer og et arbeidsmiljø. Det tjener ikke barnet stadig å måtte forholde seg til nye avlastere eller BPA`er selv om det er i eget hjem. Man må kunne anta at det vil oppleves som belastende for hele familien og stadig få nye personer inn i hjemmet.*
- *Utvalget uttrykker det som uheldig at barn med utviklingshemming møter mange forskjellige personer gjennom uken, og mener at forskrift om medlevertturnus ikke gjelder i avlastningsbolig for funksjonshemmede barn. Larvik kommune erfarer det motsatte og viser til brev Sandefjord kommune har fått fra departementet som medfører dette ikke riktighet og Larvik har brukt forskriften i medlevertturnus i enkelte tilfeller der dette har vært hensiktsmessig og faglig riktig.*
- *En godkjenningsordning og en forskrift for avlastningsboliger som utvalget foreslår ønskes velkommen da Larvik kommune alltid bestreber å følge lovverk og sikre faglig forsvarlige tjenester.*
- *Utvalget ønsker å innarbeide sentrale elementer fra forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold på barneverninstitusjon i forskrift som gjelder avlastnings- og barneboliger. Her påpekes det fra Larvik kommune at i avlastning/barnebolig innehar foreldrene fullt ut sitt foreldreansvar og foreldreplikter. Det er først og fremst foreldrene som skal ha ansvar for barnas opplæringstilbud og fritidsaktiviteter. Avlastning/barnebolig må derimot samarbeide tett med foreldrene slik at de følger opp tilbudet i tråd med hva foreldrene har bestemt.*

- VOKSNE

- *Utvalget ønsker nytt ledd i helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1: «den enkelte pasient eller bruker gis et individuelt tilrettelagt tjenestetilbud». Larvik mener at anstrengt kommuneøkonomi kan gjøre det vanskelig å gi et individuelt tilrettelagt tilbud. Felles måltider, matombrining, felles aktiviteter er eksempler på tiltak som kan ha et innsparepotensial, men som også kan være et ønske fra brukerne selv. Alle fellesløsninger fordrer at man er svært nøye med å ivareta brukermedvirkning for å sikre at ordningene i realiteten er ønsket av bruker, og ikke blir nødvendige for å få gitt tjenester til alle. Utviklingshemmede er en svært heterogen gruppe som innad har store forskjeller i behov sammenlignet med normalbefolkningen. En presisering i lovverket vil styrke rettssikkerheten til en svak gruppe med liten evne til og «stå opp for seg selv» og med relativt få talspersoner.*
- *Utvalget foreslår å styrke kapasitet og bemanning i habiliteringstilbudet. Det foreslås at kommunene skal pålegges å ha visse profesjoner som representerer kjernekompetanse. Det foreslås også å pålegge helseforetakene å øke bemanning og kompetanse på habiliteringsfeltet, samt at habiliteringstjenestene får i oppgave å kvalitetssikre og utvikle metoder for konkret bruk av tvang, samt veilede kommunene i tvangsbruk. Larvik kommunes utfordring ligger heller i å få ansatt rett kompetanse, samt å øke kompetansen hos allerede ansatte uten formell kompetanse, enn at kommunen vegrer seg for å ansette kompetente personer. Det bør heller gis stimulerings tiltak til kommuner som ønsker å øke kompetansen fremfor å pålegge en viss type kompetanse. Dersom habiliteringstjenestene skal øke bemanning og kapasitet bør det også pålegges at ansatte i habiliteringstjenestene bruker de økte ressursene i direkte veiledning opp mot konkrete brukere. Veiledning og opplæring av kommunens ansatte bør skje i naturlige situasjoner på arenaer brukeren oppholder seg, ikke (utelukkende) som råd, veiledning på dagtid uten bruker og klasseromsundervisning. Veiledning av personalet i konkrete brukersituasjoner bør unntas egenandelsplikt. Slik det er i dag betaler bruker for at personalet har behov for veiledning.*
- *Utvalget anbefaler at Helsedirektoratet utarbeider veileder til fastleger som inneholder tilbud om regelmessig helsesjekk til alle utviklingshemmede over 18 år som ikke er årlig hos fastlege, sjekklister med undersøkelser og prøver fastlegen bør utøve ved helsesjekk, informasjonsmateriell om regelmessig helsesjekk av utviklingshemmede. Som utvalget påpeker har aldring og helse allerede utarbeidet både informasjonsmateriell og sjekklister. For Larvik kommune synes det unødvendig at Helsedirektoratet skal gjøre samme jobb som aldring og helse allerede har gjort, men dersom det er nødvendig for at fastlegene skal følge anbefalingen stiller kommunen seg positiv til forslaget. Forslag om at alle utviklingshemmede skal tilbys årlig helsesjekk virker unødvendig. De fleste unge utviklingshemmede er friske, og det virker diskriminerende at de skal ha hyppigere helsesjekker enn andre ungdommer kun på bakgrunn av at de er utviklingshemmede.*

- Løft 5 Eget hjem

- *Utvalget foreslår at kommunene får plikt til å skaffe boliger til vanskeligstilte. Kommunen opplever at dette er en plikt jfr. reglene i helse og omsorgstjenesteloven til å skaffe denne målgruppen boliger. Larvik erfarer likevel at behovet er større enn hva vi klarer å etablere av nye botiltak opp mot målgruppen utviklingshemmede. Dette medfører at unge voksne bor lenge i foreldrehjemmet, mottar avlastningstjenester og andre kommunale ytelser opp mot foreldrehjemmet i langt større grad enn ønskelig. Utfordringen ligger ikke i forhold til å skaffe bolig, men i større grad opp mot drift av nye botiltak hvilket henger sammen med stram kommuneøkonomi.*
- *Utvalget vil styrke Husbankens generelle veiledning knyttet til kommunalt planarbeid. Kommunen har eget boligkontor med kompetanse på veiledning opp mot alle Husbankens støtteordninger, og vi opplever ikke at dette er noen utfordring.*

- *Utvalget vil innføre nye vilkår for lån og tilskudd i Husbanken. Det gis ikke lån eller tilskudd for bygging av mer enn seks samlokaliserte enheter i kommunal regi for personer med utviklingshemming. Larvik kommune har erfaringer med flere ulike konstellasjoner både med henblikk på funksjonsnivå hos enkeltbrukere og antall personer opp mot samlokaliserte boliger. Vi mener her utvalget er for kategoriske i forhold til begrensinger i husbanken i forhold til antall. Vår erfaring er at det godt kan planlegges for inntil 8-10 avhengig av funksjonsnivå, diagnose og kompleksitet. Det er likevel sånn at det enkelte individs behov må settes i sentrum og vurderingene gjøres på bakgrunn av dette. Likeså har vi erfaringer fra omsorgsleilighetskompleks (10-20 enheter) i vår kommune med venteliste på brukere. Våre brukere ønsker noen ganger å bo tett på hverandre fordi de trives sammen og har like interesser mv. Når mennesker ønsker å bo sammen bør ikke føringer sentralt i husbanken være avgjørende for tilskuddsordninger.*
- *Utvalget foreslår at det vedtas en ny statlig planretningslinje som skal sikre oppfyllelsen av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i kommunenes arealplanlegging. Kommunen har ingen kommentarer til dette.*
- **Løft 6 Kompetanse og kunnskap**
 - *Utvalget foreslår et grunnkurs for personer som skal ansettes i helse- og omsorgssektoren i tjenestene til personer med utviklingshemming og et kurs for personer som skal hjelpe til i undervisning av personer med utviklingshemming. Videre foreslås det videreutdanningstilbud for ansatte i helse og omsorgstjenesten og videreutdanningstilbud for lærere og spesialpedagoger. Det skal opprettes prosjekt for å gi kommunene opplæring i menneskerettighetene generelt og menneskerettighetene til funksjonshemmede spesielt. Larvik kommune mener kompetanseheving både blant faglærte, høgskoleutdannede og ufaglærte er et viktig arbeid det hele tiden er fokus på i kommunene. Spesielt er man klar over den relativt høye andelen av ufaglært arbeidskraft. Spørsmålet er hvordan man skal kvalitetssikre et opplæringsopplegg for ufaglærte. Utvalget sier ikke noe om hvem som skal ha ansvar for å gjennomføre et grunnkurs, omfanget av det eller hvem som bør utarbeide det. Aldring og helse har allerede utarbeidet materiale som kan brukes i opplæring av ufaglærte. De har videre utarbeidet ABC-kurs «mitt livs ABC» som skal være klart til bruk våren -17. Dette kurset kan være egnet som oppfriskning/videre opplæring av alle ansatte. Fagskolene har flere aktuelle videreutdanninger for fagarbeidere, og tilbudene til høgskoleutdannede er mange og varierte. Kommunen opplever likevel at det kan være en utfordring å få ansatte til å ta videreutdanning. Det kan komme av at den ansatte ikke har mulighet til å bære kostnaden, og kommunen ikke har midler på budsjett til å gi permisjon med lønn til undervisningsdager og praksisperioder. Dersom det ønskes kompetanseløft bør det gis øremerkede midler til videreutdanning som er relevant for brukergruppen. Prosjekt for å øke kompetansen om menneskerettigheter er velkomment, men også her stilles det spørsmål om hvordan det skal kvalitetssikres at denne kunnskapen formidles til de rette personene. Utfordringen er ofte at de personene som har størst behov for kunnskap og opplæring går i små stillinger, ofte på kveld og helg. De kan være vanskelige for tjenestene å nå da de ofte har andre forpliktelser på dagtid. Det blir også fort snakket om et ressurs økonomisk spørsmål for å ivareta kompetanse ut i alle ledd.*
- **Løft 7 Koordinerte tjenester**
 - *Utvalget konkluderer med at kommunene pålegges en plikt til å sikre koordinerte kommunale tjenester til personer med sammensatte og langvarige behov for velferdstjenester. I tillegg anbefaler utvalget at kommunene pålegges en plikt til å bidra til koordinering av statlige, fylkeskommunale og kommunale tjenester til personer med sammensatte og langvarige behov for velferdstjenester. Utvalget peker her på at det for å sikre en god koordinering av tjenester opp mot utviklingshemmede og andre med langvarige behov tjenester tydeliggjøres dette*

under generelle bestemmelser i kommuneloven og foreslår ny § 4a der dette tas inn og presiseres.

Larvik kommune opplever at behovet for koordinering av tjenester er svært varierende avhengig av den enkeltes behov, funksjonsnivå og hvilke fase i livet vedkommende befinner seg i. Det er i mange saker svært viktig med god koordinering av tjenester både vertikalt og horisontalt, og vi opplever i kommunen at enkeltmenneske enkelte ganger blir utsatt for ansvarsfraskyving mellom de ulike forvaltningsnivåer både internt i kommune og i forhold til eksterne samhandlingspartnere. Samtidig er det viktig å være klar over at vår viktigste oppgave er å legge til rette for selvbestemmelse, retten til autonomi står svært sterkt og vi må derfor med utgangspunkt i brukermedvirkning i hvert enkelt tilfelle definere og i samråd velge på hvilke nivå tjenester skal koordineres. Vi ser likevel gjennomgående at det er behov for sammensatte tjenester, som krever høy grad av koordinering og samhandling, og vi støtter utvalgets vurderinger

· Løft 8 Målrettet styring

- Utvalget mener regjeringen tydeliggjør pådriveransvaret på politikkområdet. I dette ligger det en tydeliggjøring av mandat og ansvarsoppgaver til departementet (BLD) med samordningsansvar for politikken for utviklingshemmede. Det rapporteres regelmessig til Stortinget om situasjonen for utviklingshemmede og iverksatte tiltak.

Larvik kommune har inneværende år vært en del av Landsomfattende tilsyn med tanke på tjenester opp mot målgruppen utviklingshemmede. Tilsynet på landsbasis viser stor grad av variasjon på tjenester, og av antall tilsynsrapporter pr. desember 2016 var det i 76% av tilfellene avdekket avvik på tjenesteproduksjon. På bakgrunn av dette vil Larvik være positive til større grad av oppfølging på statlig nivå med tanke på rettigheter til mennesker med utviklingshemming.

Utvalget foreslår at departementet med samordningsansvar må utarbeide en plan for å følge opp politikkområdet. Kommunene må oppdatere sine planverk i tråd med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Larvik opplever at dersom fokus på utviklingshemmede skal få et oppsving, og være i tråd med annen tjeneste for eksempel demensomsorgen som har en egen statlig plan, bør også større grad av målstyring på alle forvaltningsnivåer følges opp med planverk som ivaretar gruppen utviklingshemmede og deres rettigheter. Det vil være nødvendig og særlig opp mot kommuneøkonomi, økonomiforvaltning og statlige overføringer vil en gjennomgående god praksis her sikre utviklingshemmedes rettigheter når de økonomiske prioriteringer skal gjennomføres. Utviklingshemmede er en av flere grupper i dette samfunnet som i tiden fremover vil kreve oppmerksomhet, og særlig med den kompetanse vi i dag har på «eldrebølgen» som vil komme.

- Utvalget foreslår at det opprettes et fagorgan med primæroppgave å følge opp politikken for utviklingshemmede. Dette ligger i dag til Bufdir, sammen med barnevernet, familievern og adopsjonsfeltet. Utviklingshemmede er således en av flere grupper som i varetas ev dette fagdirektoratet. Larvik kommune kan ikke se at det skal være nødvendig med eget fagdirektorat for og særskilt ivareta denne gruppen, og vil således fraråde at det opprettes eget fagorgan på målgruppen.

- *Utvalget mener at det må utvikles et indikatorsystem som viser status, utvikling og måloppnåelse knyttet til situasjonen for utviklingshemmede på relevante samfunnsområder. Larvik kommune er svært positive til at det på nasjonalt plan utvikles et indikatorsystem for å ivareta, og måle utviklingen i tjenesteområdet over tid.*